

Saksbehandler: Synnøve Brevik

Saksdokumenter:

Ot.prp. nr. 53 (2002-2003) Om lov om rettsforhold og forvaltning ... (se internet på www.dep.no/jd/norsk/index-b-n-a.html. Den finnes der på *odelstingsproposisjoner* under overskriften **Publikasjoner**)

Høringsnotat til Odelstingsproposisjon nr. 53 (2002-2003) (vedlagt)

MKR 41/03

SKR 24/03

KR 38/03

Om lov om rettsforhold og forvaltning av grunn- og naturressurser i Finnmark fylke (Finnmarksloven), Ot.prp. nr. 53 (2002-2003)

Saksorientering

Samisk kirkeråd gjorde i rådsmøtet 2.-3. juni 2003 følgende vedtak:

Samisk kirkeråd har drøftet Regjeringens forslag til Finnmarksloven. Rådet tar sikte på å gi en uttalelse om lovforslaget på neste møte og ber sekretariatet forberede en slik uttalelse med særlig vekt på folkeretten når det gjelder urfolks rettigheter og hvilken betydning loven kan få for befolkningen i Finnmark.

Prosedyre for behandling av saken i De sentralkirkelige råd:

I møte 10.06.03 fattet Lederforum en beslutning om at SKR i sitt møte 1.-2. september 2003 gir en uttalelse om Finnmarksloven "på vegne av Den norske kirke". Deretter drøfter MKR og KR saken på sine septembermøter. For å få med innspillene fra MKR og KR får SKR/AU saken tilbake. Etter at denne saksgangen ble skissert, har det vist seg at det er lite trolig at saken vil komme opp til behandling i Stortinget før Kirkemøtet 2003. Det er ennå ikke fastsatt noe tidspunkt for avgivelse av komiteinnstillingen til Stortinget. Siden saken er av stor prinsipiell betydning, legges den frem for Kirkemøtet for vedtak.

I tillegg får SKR ved leder under en høringsrunde i Finnmark i oktober 2003, initiert av Stortingets justiskomite, anledning til å komme med kirkens syn.

Hovedperspektivet i den kirkelige uttalelsen skal være:

- Samenes status som urfolk, og menneskerettigheter
- Forsoning, "hvordan mennesker med ulik identitet og historie skal leve sammen i det samme område."

Forslag til tekst:

Regjeringen har offentliggjort sitt forslag til forvaltningen av Finnmark.

Men Odelstingsproposisjon nr. 53 (2002-2003) - den såkalte Finnmarksloven har fått en svært blandet mottakelse.

Forslaget har i hovedsak fått støtte fra dem som mener at Finnmarks befolkning må behandles likt; uansett historie og bakgrunn. Fra samisk hold, med Sametinget i spissen, er lovforslaget derimot mottatt med skuffelse. Det at Norge er et land på territoriet til to folk - samer og nordmenn, betyr at de to folks verdigrunnlag må likestilles når lovgivning utformes. I Odelstingsproposisjon nr. 53 gjenspeiles dette i liten grad. Skuffelsen fra samisk side blir desto større når lovforslaget i hovedsak også har valgt å se bort fra det mangeårige lovarbeid i Samerettsutvalget. Målet med myndighetenes lovarbeid har de siste 20 årene vært å sikre samenes rettigheter og eksistensgrunnlag, og gjennom Finnmarksloven kjennes disse rettighetene å være alvorlig truet. Forvaltningen av Finnmark vil dessuten være retningsgivende når sameretten for Troms, Nordland og Trøndelagsfylkene skal utredes.

Folkerettslig er Norge gjennom internasjonale avtaler og konvensjoner forpliktet til et særskilt vern av rettsgrunnlaget for den samiske kultur. Norge er det landet av de nordiske land som har den største samiske befolkning. Norsk samerett vil ha konsekvenser ikke bare for Norden, men for Norges stilling internasjonalt. Landet høster stor anerkjennelse for sitt arbeid for fred og menneskerettigheter, hvorav urfolks rettigheter har stått sentralt; de siste 8-10 år ikke minst innenfor rammen av Den norske kirke, både nasjonalt og internasjonalt.

I samisk livsførsel og tenkemåte står mennesket alltid som en del av en helhet, der ett element ikke kan tas bort eller endres uten at helheten rokkes. Dette gjelder i menneskets forhold så vel til natur og religion, som i forhold til næring og forvaltning, dagligliv, kultur, språk og identitet.

På grunn av tidligere overgrep og undertrykkelse er mange elementer i denne helheten varig svekket eller endog borte. For det enkelte individ har dette medført mindreverdigfølelse og negativt selvbilde. For å bøte på noen av skadevirkningene og gjenopprette balansen, er det derfor nødvendig med tiltak som innebærer positiv diskriminering over tid.

Kirken er opptatt av at hele befolkningen i Finnmark skal ha likeverdige vilkår. Men i arbeidet for likeverdighet er det nødvendig at mennesker møtes og taler sant med hverandre. For å oppnå forsoning må det kastes lys over det smertefulle og ubehagelige i historien mellom de to folk. Bare slik leges sårene og en god og sunn utvikling mellom likeverdige folk kan begynne.

Finnmark med sine naturrikdommer og sitt kulturelle mangfold er mulighetenes land. Forvaltningen av dette er et felles løft og et felles ansvar som ligger hos folket selv, men der myndighetene har sørget for gode rammevilkår.

I sammenheng med finnmarksloven er det en enestående mulighet å sette i gang forsoningsarbeidet mellom samer og nordmenn. Kirken har forventninger til og kan selv bidra til at dette viktige arbeidet kommer i gang.

Med dette som utgangspunkt kan forslaget til finnmarkslov ikke ses på som tilfredsstillende, verken for å ivareta samenes behov eller for å bringe forsoning både for den enkelte same med seg selv, og mellom folkegruppene. Målet til forsoning må gå gjennom anerkjennelse av samene som likeverdige, både sett med den enkelte sames øyne og sett fra majoritetsbefolkningen.

Et høringsnotat til Odelstingsproposisjon nr. 53 (2002-2003)

Finnmarksloven bidrar ikke til sterkere vern av samiske rettigheter

Den norske kirke har delegert til Samisk kirkeråd å avgi en høringsuttalelse om Odelstingsproposisjon nr. 53 (2002-03) (Finnmarksloven). Forslaget er videre diskutert med Kirkerådet og Mellomkirkelig råd.

Finnmarksloven skal avløse jordsalgsloven av 1965, og overdrar ansvaret for administrasjonen av statens eiendom i Finnmark fra Statsskog SF til Finnmarkseiendommen (Finnmárkkuopmodat). Siden denne eiendommen dekker ca. 95 prosent av Finnmarks samlede areal, er det opplagt at loven har stor betydning for å sikre samiske rettigheter i Finnmark fylke.

Den norske kirke får fra sine søsterkirker tydelige utfordringer om å arbeide med urfolksspørsmål i Norge. Samenes sentrale rolle i internasjonalt urfolkssamarbeid, de omfattende forsøkene på en tvangsassimilering av samer i Norge, samt den spesielle ordningen med et eget *samisk* kirkeråd er blitt lagt merke til internasjonalt.

I Kirkemøtesak 13/97 (Urfolk i den verdensvide kirke med utgangspunkt i samisk kirkeliv), som var hovedsak under Kirkemøtet det året, het det:

”Som del av et internasjonalt kirkefellesskap lærer og tror vi:

”Jorden og det som fyller den, verden og de som bor i den, alt hører Herren til” (Salme 24,1).”

Dette perspektivet ligger til grunn også for denne høringsuttalelsen.

Samisk kirkeråd ser at framtidige lovendringer for å legge til rette for en videreføring og stryking av samisk kultur bare i liten grad kan kompensere for den uretten som gjennom historien er begått mot det samiske folk. Vi erkjenner at forslaget til Finnmarksloven bygger på ønske om kompromiss i en sak med interessekonflikter. Likevel er det vår klare oppfatning at forslaget til ny lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke *ikke* ivaretar norske forpliktelser etter internasjonal rett, slik vi forstår disse forpliktelsene.

Samtidig er det grunn til bekymring over de sterke motsetningene som kommer til uttrykk, og hvor politikere synes å vinne oppslutning ved å vise motstand mot ’etniske særrettigheter’. Som vi uttrykte det i vårt høringssvar til NOU 1997: 4 (vedlagt), går lovforslaget primært ut på å styrke den lokale råderetten over grunn og naturressurser, og rokker ikke ved den eksisterende private eiendomsretten. Vi spør om det er gjort nok for å gi presis informasjon over hva lovforslaget egentlig innebærer.

Det er tre forhold som i særlig grad bør tillegges vekt, i tillegg til de folkerettslige forpliktelsene. Det første knytter seg til samenes sterke bånd til jorda og naturressursene. Forståelsen av jorda som hellig har gitt sterk kraft til samenes spiritualitet. En slik tilknytning innebærer at samene, ved deres representative organer, må få en særlig betydning når grunn og naturressurser skal reguleres. Det andre forholdet er basert på at samene ikke bare utgjør en minoritetsbefolkning, men er en *sterkt berørt* minoritetsbefolkning. Dette tilsier at samenes interesser og rettigheter bør tillegges sterkere vekt enn interessene og rettighetene til andre norske borgere. Det tredje forholdet er at Norge er det landet med den største samiske

befolkningen av de nordiske land, noe som medfører at tiltak som er ufordelaktige for samene i Norge også vil svekke samene generelt.

Kort om bakgrunnen for samiske rettigheter

Odelstingsproposisjon 53 (2002-03) framholder at samenes rettsstilling var svært sterk på 1700-tallet, særlig i Sverige (s. 63). Det som i dag er Indre Finnmark lå fram til 1751 under svensk jurisdiksjon. Videre fastholder Stortingsmeldingen at det utviklet seg en ny rettsoppfatning i administrasjonene i de tre nordiske land fra midten av 1800-tallet, og denne oppfatningen blir vurdert å gjelde de neste hundre årene. Odelstingsproposisjonen forteller at "...den bruk som samene utøvde ikke var rettsskapende" (s. 72.)

Opplagt er denne forståelsen ikke delt av samene selv. Snarere motsatt: Samene har aldri frivillig avstått noen grunn som de gjennom alders tids bruk har oppnådd eiendomsrettigheter til. Likevel har domstoler og administrative myndigheter gjennom sin praksis forsøkt å svekke samiske eiendomsrettigheter.

Det er interessant at i behandlingen av rettsutviklingen for samene i Finland, konkluderes det: "Det foreligger en offentlig erkjennelse av at noe har gått galt i den historiske utvikling av samenes rettsstilling" (s. 70). Dersom en sammenligner samenes rettsstilling i dag med situasjonen for 200 år siden, må en tilsvarende konklusjon også være relevant for Norge.

Også av denne grunn er det grunn til å reagere på at det fortsatt vies plass til konklusjonene til Rettsgruppen, som la fram sin rapport som NOU 1993:34. Konklusjonene fra Rettsgruppen ble utsatt for omfattende kritikk, hovedsakelig fordi flertallet i gruppen i stor grad bygde på en sørnorsk rettsforståelse, og verken vurderte samisk rettsforståelse, urfolks rettsstilling i andre land, eller Norges internasjonale forpliktelser. Kort fortalt anvendte Rettsgruppen en 'tingsrettslig' forståelse av eiendomsrettsbegrepet, noe som i liten grad er anvendelig for å forstå eksistensen av samiske eiendomsrettigheter.

Det samme kan sies når det på s. 95 hevdes at det ikke er holdepunkter for å operere med 'samisk bruk' som et selvstendig rettsgrunnlag i norsk rett, i motsetning til 'alders tids bruk' som er anerkjent som et selvstendig rettsgrunnlag. En slik forståelse er tvilsom dersom det anlegges et større historisk perspektiv, og kan ikke oppfattes å være i samsvar med ILO-konvensjonen, som vi kommer tilbake til under.

Internasjonale forpliktelser

Vi er enige i at urfolksretten har vært i rask utvikling, også i den tiden som har gått siden NOU 1997:4 og NOU 1997:5 (Folkerettsgruppen) ble lagt fram (s.75). Til en viss grad gjelder dette også Høyesteretts praksis, der alders tids bruk ble vektlagt som grunnlag for beite-rettigheter i Selbuddommen (Rt 2001. s. 769), men ikke i Aursunddommen (Rt. 1997, s. 1608), fire år tidligere. Kirkemøtet 1997 uttrykte seg negativt til Aursunddommen (KM 13/97), begrunnet med at "...mulighetene for reindrift svekkes betydelig." Høyesterett viste i Selbuddommen langt større vilje til å anvende ILO-konvensjon nr. 169, noe som reflekterer en generelt større bruk av internasjonale konvensjoner i norsk rettspraksis.

Vi ser imidlertid ikke at Odelstingsproposisjon nr. 53 ikke makter å bygge på den nyeste utviklingen i urfolksretten, verken internasjonalt eller i Norge. Snarere kan det se ut som om lovforslaget baserer seg på den forståelsen av urfolksrettigheter som gjaldt i Norge på 80- og begynnelsen av 90-tallet, og som ble utfordret av Folkerettsgruppen (NOU 1997:5). Vi kan ikke se at noen av forslagene fra Folkerettsgruppen er tatt inn i Odelstingsproposisjonen.

Når det understrekes at samerettsutviklingen i Sverige og Finland har krav på særlig oppmerksomhet (s. 58), er dette etter vår oppfatning et for snevert utgangspunkt. Det erkjennes for Sveriges del: "Ingen samegruppe har oppnådd eiendomsrett, og bare et mindretall en lovfestet bruksrett" (s 63). For Finland er det allerede pekt på at "...noe har gått galt i den historiske utviklingen av samenes rettsstilling" (s. 70). Derfor er en behandling av samiske rettigheter i Norge som søker å basere seg på erfaringer fra disse landene, langt fra tilstrekkelig. Erfaringer fra Canada og land som har ratifisert ILO-konvensjon 169 på det amerikanske kontinent, ville vært av like stor interesse og relevans.

Videre er det kritikkverdig at det i et offentlig dokument fortsatt brukes uttrykket 'indigenous people' og ikke 'indigenous peoples' (se s. 77). Norge har vært av de aktive pådrivere for å få internasjonal anerkjennelse for at urfolk faktisk utgjør 'folk', slik begrepet bl.a. brukes i felles artikkel 1 til de to sentrale FN-konvensjonen fra 1966, om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, og om sivile og politiske rettigheter.

Førstnevnte konvensjon omtales overhodet ikke, og sistnevnte konvensjon behandles ikke særlig utfyllende i Odelstingsproposisjonen. I lys av menneskerettighetsloven av 21. mai 1999 nr 30, som inkorporerer disse to FN-konvensjonene i norsk rett, forsvarer dette en bredere gjennomgang av disse to konvensjonene.

Artikkel 1.2 i de to FN-konvensjonen sier (utdrag): "Alle folk kan for å fremme sin egne formål fritt råde over sine naturrikdommer og –forekomster [...] Ikke i noe tilfelle må et folk bli berøvet sitt eget eksistensgrunnlag." Dette forstår Menneskerettighetskomiteen dit hen at det også har betydning for samene, siden samene er anerkjent som folk ('peoples'). Behandlingen av Norges rapport til FNs Menneskerettighetskomite i 1999, er så vidt nevnt på s. 86, og det er vist til den økonomiske og ressursmessige dimensjonen av selvbestemmelse.

FNs Menneskerettighetskomite uttalte om artikkel 1 i sin behandling av Norges rapport (CCPR/C/79/Add.112, 1. november 1999): "As the Government and Parliament of Norway have addressed the situation of the Sami in the framework of the right to self-determination, *the Committee expects Norway to report on the Sami people's right to self-determination under article 1 of the Covenant, including paragraph 2 of that article.*"

Videre sa Menneskerettighetskomiteen om artikkel 27 i Konvensjonen: "The Committee remains concerned that while legislative reform work in the field of Sami land and resource rights is in progress, traditional Sami means of livelihood, falling under article 27 of the Covenant, *do not appear to enjoy full protection in relation to various forms of competing public and private uses of land.* Lawsuits by private landowners leading to judicial prohibition of reindeer herding and high legal costs for the Sami are a particular concern in the absence of satisfactory legal aid."

Artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter er gitt en noe større behandling i Odelstingsproposisjonen. Det tas imidlertid ikke med at Menneskerettighetskomiteen har presentert en forståelse av denne artikkelen. I sin 'generelle kommentar' om forståelsen av Artikkel 27 (No 23 fra 1994) sier Komiteen i paragraf 7: "Culture manifests itself in many forms, including a particular way of life associated with the use of land resources, especially in the case of indigenous peoples. [...] The enjoyment of those rights may require positive legal measures of protection and measures to ensure the effective participation of members of minority communities in decisions which affect them."

Når det gjelder ILO-konvensjon 169, er denne gitt en noe bredere behandling i Odelstingsproposisjonen. Vi vil ikke gjenta argumentene i debatten om Konvensjonens artikkel 14.1 ('Vedkommende folks rett til å eie og besitte de landområder der de tradisjonelt lever, skal anerkjennes') men bare anføre at en rimelig tolkning av denne setningen må omfatte en anerkjennelse av eiendomsrettigheter, og ikke bare en 'sterkt vernet bruksrett'.

Generelt om lovforslaget

Samisk kirkeråd understreker at "å finne løsninger som imøtekommer flest mulig interesser og grupper" (s. 97) lett kan føre til en politisk praksis som lett kan få preg av populisme, og hvor det er en risiko for at flertallets interesser overkjører mindretallets interesser. Videre kan en slik holdning medføre at Norges folkerettslige forpliktelser settes til side i gjennomføringen av den praktiske politikken.

Vi er derimot enige i at Norge oppfyller sine forpliktelser til å verne naturgrunnlaget for samisk kultur ved å skape en grunnforvaltning som anerkjenner samiske rettigheter, og der forvaltningen skjer i samsvar med folkerettens regler (s. 97).

Regjeringen velger å overse relativt mange av forslagene fra Samerettsutvalget. En midlertidig nektingsrett for Sametinget avvises fordi dette vil "virke som en institusjonalisering av en negativ rolle for Sametinget" (s. 93). I lys av prinsippene om bærekraftig utvikling og langsiktighet i forvaltning av naturressursene, mener Samisk kirkeråd at en slik nektingsrett for Sametinget kunne bidratt positivt til å oppfylle disse prinsippene. Vi kan ikke se at det overhodet er grunnlag for å framholde Sametinget som en "motstander av en positiv samfunnsutvikling" (s. 93).

Det vises til at tidsbegrenset nektingsrett ikke kan anbefales fordi høringsrunden viste at det var for liten støtte for dette forslaget. Samisk kirkeråd vil *innstendig oppfordre* til at dette revurderes, også på bakgrunn av at de to andre virkemidlene vektlegging og høring, alene ikke er "tilstrekkelig folkerettslige, og dermed uaktuelle uten i kombinasjon med noe annet" (s. 94). Dette 'annet' er foreslått som § 4 i Finnmarksloven, der Sametinget gis kompetanse til å gi retningslinjer for endret bruk av utmark. Dette må oppfattes å være et relativt svakt virkemiddel. Samisk kirkeråd forstår sitatet over som å gi en begrunnelse for at tidsbegrenset nektingsrett for Sametinget er et virkemiddel som bør *anbefales*.

Regjeringens skepsis til det ovennevnte forslaget, var blant annet at det var foreslått å gjelde for hele landet. Regjeringen ønsker ikke å komme med noen forslag på dette tidspunktet som får virkning utenfor Finnmark fylke, fordi det oppfattes at dette kan gripe uheldig inn i det gjenoppnevnte Samerettsutvalgets arbeid, som skal levere sin innstilling om forvaltning av grunn og naturressurser utenom Finnmark fylke. Av samme grunn foreslår regjeringen også at det ikke kan anbefales et tillegg til sameloven (foreslått av Samerettsutvalget som et nytt kapittel 4) om vern av naturgrunnlaget i hele det samiske området.

En slik begrunnelse er forståelig. Imidlertid er det avgjørende at begge forslagene, naturforvaltning til beste for samisk kultur og nektingsrett for Sametinget, må vurderes i lys av den generelle utviklingen i urfolksretten når den nye innstillingen fra Samerettsutvalget gjøres til gjenstand for politisk behandling. Samisk kirkeråd mener at det beste ville ha vært om noen tydelige formålsbestemmelser kunne vært tatt i sameloven allerede nå, men at de

spesifikke reguleringene knyttet til naturinngrep i samiske områder må følge i etterkant av den kommende innstillingen

Odelstingsproposisjonen kan imidlertid selv tolkes som å legge premisser for det pågående arbeidet i Samerettsutvalget når det hevdes på s. 90-91 at det ikke er "nødvendig å foreta noen grensedragning mellom områder som samene har eiendomsrett til og områder som de har bruksrett til, så lenge yttergrensene for de tradisjonelle samiske områdene defineres og gis et adekvat rettslig vern." Selv om dette – ut fra sammenhengen – må forstås å gjelde for Finnmark, er det en påstand som har konsekvenser også utenfor Finnmark. Videre er det tvilsomt om dette synspunktet er i samsvar med ILO-Konvensjonens artikkel 14.1, som både omtaler 'rett til å eie og besitte landområder' og 'rett til å bruke landområder'.

Verken spesielle lovbestemmelser som regulerer motorferdsel, elve-, kyst-, og fjordfiske eller spesielle bestemmelser om østsamene anbefales av regjeringen, og avviser derfor Samerettsutvalgets forslag. *Det faktum at ingen lovforslag fremmes med det formålet å verne sjøsamene er opplagt kritikkverdig, og mer målrettede tiltak for å styrke østsamenes situasjon etterlyses.*

Videre foreslås det i Odelstingsproposisjon nr. 53 (2002-03) at det er bedre med en forvaltning av utmarksressursene administrert av Finnmarkseiendommen (Finnmárkkuopmodat) enn en kommunal forvaltning. Dette er grunnlagt med "en fare for at oversikten over den totale utmarksbruken forsvinner" (s. 99). Hva gjelder generell utnyttelse av fornybare ressurser, skilles det mellom innbyggere i Norge (§ 21), innbyggere i Finnmark (§ 22) og innbyggere i kommunen (§ 23). Personer hvis livsgrunnlag er knyttet til utnyttelsen av fornybare ressurser kan etter § 24 tildeles særskilte rettigheter til de ressursene som er nevnt i §§ 21-23. Videre gir § 27 Finnmarkseiendommen anledning til å fastsette innskrenkninger i ressursutnyttelsen nevnt i §§ 21-23.

Derimot foreslås det ikke å opprette bygdebruksområder i samiske områder i de kommuner eller bygder som ber om dette. Dette var et forslag i Samerettsutvalgets innstilling som ble støttet av Samisk kirkeråd, siden dette bidrar til å legge råderetten på et så lokalt nivå som mulig, noe som av Samisk kirkeråd ble forstått å "oppfordre til varsomhet i all bruk av fornybare ressurser" (se vedlegg).

Siden denne modellen fra Samerettsutvalget ikke er fremmet av regjeringen, mener Samisk kirkeråd at *Norges folkerettslige forpliktelser bare kan innfris dersom samiske interesser tillegges særlig vekt i vedtak etter §§ 24 og 27.* Dette må forstås til å sikre at samene kan styrke sine rettigheter uten at andre diskrimineres, slik Kirkemøtet 1997 understreket.

Samisk kirkeråd forventer at § 18 om nasjonalparker og ekspropriasjon blir det lagt vekt på 2. punktum: "Ved utformingen av bruksregler, skal det legges vekt på at tradisjonell bruk kan videreføres." Videre forventer Samisk kirkeråd at det fortrinnsvis *ikke blir anlagt nasjonalparker i områder hvor dette må antas å gripe inn i reindriftnæringen.* Det som anmerkes på s. 15 om et absolutt avhendingsforbud for områder som er eller vil kunne tjene som flyttelei for reindrift, finner vi ikke igjen andre steder i Odelstingsproposisjon nr. 53 (2002-03), noe som vi opplever som en uheldig utelatelse.

Til slutt må det kommenteres at regjeringen har valgt å se bort fra forslaget om et eget forvaltningsorgan med sterkere samisk representasjon – gjeldende i de kommuner som ønsker dette. Den norske kirke var av de høringsinstanser som støttet dette forslaget, fordi forslaget ble oppfattet å være mer i overensstemmelse med ILO-konvensjon 169, artikkel 14.1 og 15.

Vi ser også at denne vurderingen deles av Den norske advokatforening og Sametinget, samt folkerettsgruppen i NOU 1997:5. Når forslaget avvises av regjeringen, er begrunnelsen at dette vil føre til en forvaltningsmessig deling av Finnmark.

Samisk kirkeråd kan til en viss grad forstå dette synspunktet. Samtidig er det sentralt at når en kommune med en overveiende samisk befolkning uttaler seg til støtte for forslaget, må en slik støtte ha en vekt som er større enn når en kommune med en overveiende norskættet befolkning uttaler seg negativ til forslaget. Det kan også spørres om etableringen av to forvaltningsordninger innenfor et fylke er mer alvorlig enn at det vedtas en forvaltningsordning som kan ha begrensninger, sett i lys av Norges folkerettslige forpliktelser. Canadiske erfaringer ble løftet fram i vårt høringssvar til NOU 1997:4, og vi bekrefter betydningen av disse erfaringene.

Avsluttende merknader

Samisk kirkeråd er ikke fornøyd med forslaget til Finnmarksloven. Når det gjelder spesifikke anbefalinger, må Stortinget vurdere om det framlagte forslaget er egnet både til å ivareta hensynet til Norges folkerettslige forpliktelser, samt skape forutsigbarhet, rimelighet og god og bærekraftig ressursutnyttelse i Finnmark.

Samisk kirkeråd mener det må være mulig å ivareta både lokale hensyn og folkerettslige forpliktelser bedre enn hva forslaget legger opp til. Den omfattende motstanden fra Sametinget og de fleste samiske miljøer viser at lovforslaget ikke er egnet til å fremme samiske interesser og styrke samiske rettigheter slik intensjonen bak Finnmarksloven har vært.

Når det hevdes på s. 103 at fra et "tingsrettslig ståsted har et viktig formål med loven vært å 'normalisere' rettstilstanden i Finnmark," illustrerer dette ytterligere hvilket problematisk grunnlag Odelstingsproposisjonen bygger på. For det første er en tingsrettslig forståelse utilstrekkelig for den kollektive eiendomsretten som gjelder for samene som urfolk. For det andre er det uklart hva en normalisering innebærer. Skal dette være rettstilstanden slik den er ellers i landet, slik den var i Finnmark for 250 år siden, da det var en sterk anerkjennelse av samiske rettigheter, eller for 50 år siden, da kollektive rettigheter ikke ble anerkjent og samene var utsatt for tvangsassimilering?

Samisk kirkeråd ser at de forslagene som beskrives i Odelstingsproposisjon nr. 53 (2002-03) bygger på en minimumsmodell. Bare forslag som utelukkende dekker Finnmark fylke, blir fremmet. Regjeringen erkjenner at en større debatt om naturgrunnlaget for den samiske kulturen i hele det samiske området må følge i etterkant av framleggelsen av innstillingen fra det gjenoppnevnte Samerettsutvalget. Dette er et stort ansvar, både i de nord-, lule-, og sør-samiske områdene utenfor Finnmark, samt i de nord- og øst-samiske områdene i Finnmark.

En framtidig debatt om naturgrunnlaget for samisk kultur må basere seg på større kunnskapsnivå enn hva vi har sett så langt. Samisk kirkeråd er av de mange organer som understreker viktigheten av forsoningstiltak mellom samer og norskættede, både i Finnmark og ellers i landet. En samtale om samisk ressursforvaltning må søke å bli enige om en viss grad av felles erkjennelse om samenes stilling gjennom historien, den nåværende spesielle beskyttelsen samene - som urfolk - nyter under internasjonal rett, samt viktigheten av en framtidig bærekraftig ressursutnyttelse.

tirsdag 02. sep. 2003

 Print artikkel | [Lukk vindu](#)

Pressemeldinger

Samisk kirkeråd kritisk til utkast til finnmarkslov

02.09.2003

Samisk kirkeråd som har hatt møte på Olderdalen Gjestegård, Olderdalen i Kåfjord 31. august - 2. september, vedtok følgende høringsuttalelse til regjeringens utkast til finnmarkslov.

Regjeringen har offentliggjort sitt forslag til forvaltningen av Finnmark. Men Odelstingsproposisjon nr. 53 (2002-2003) - den såkalte Finnmarksloven har fått en svært blandet mottakelse. Fra samisk hold, med Sametinget i spissen, er lovforslaget mottatt med skuffelse.

Samisk kirkeråd ser positivt på at det fremmes et lovforslag hvor forvaltningen av Finnmarkseiendommen gis til hele befolkningen i fellesskap. Også intensjonen om at lovforslaget skal virke forsonende, er positiv. Men Samisk kirkeråd kan ikke se at denne intensjonen er oppfylt med dette lovforslaget.

Samisk kirkeråd viser til vedlagte høringsnotat og vil særlig fremheve at loven må sikre samenes rettigheter som urfolk, og bidra til forsoning mellom mennesker med ulik identitet og historie.

Norge - et land på to folks territorier

At Norge er et land på territoriet til to folk, samer og nordmenn, betyr at de to folks verdigrunnlag må likestilles når lovgivning utformes. I Odelstingsproposisjon nr. 53 gjenspeiles dette i liten grad.

Myndighetene har de siste 20 årene arbeidet med samenes rettigheter og eksistensgrunnlag, blant annet gjennom samerettsutvalget. Men i forslaget til Finnmarkslov er det i liten grad tatt hensyn til dette arbeidet.

Folkerettslig er Norge gjennom internasjonale avtaler og konvensjoner forpliktet til et særskilt vern av rettsgrunnlaget for den samiske kultur. Norge er det landet av de nordiske land som har den største samiske befolkning. Norsk samerett vil ha konsekvenser ikke bare for Norden, men også for Norges stilling internasjonalt. Forvaltningen av Finnmark vil også være retningsgivende når sameretten for resten av landet skal utredes.

Samisk helhetstenkning

I samisk livsførsel og tenkemåte står mennesket alltid som en del av en helhet, der ett element ikke kan tas bort eller endres uten at helheten rokkes. Dette gjelder i menneskets forhold til natur og religion, så vel som til næring og forvaltning, dagligliv, kultur, språk og identitet.

Fornorskningen

På grunn av tidligere overgrep og undertrykkelse er mange elementer i den samiske helheten varig svekket eller borte. For det enkelte individ har dette ført til mindreverdigfølelse og negativt selvbilde.

Forsoning

Kirken er opptatt av likeverd for hele befolkningen i Finnmark. Likeverd kan ikke defineres bare på majoritetens premisser. Det er nødvendig at mennesker møtes og taler sant med hverandre. Det må kastes lys over det smertefulle og ubehagelige i historien. Slik leges sår og en god og sunn utvikling mellom likeverdige folk kan vokse frem.

Det viktige nå er å bøte på noen av skadevirkningene og gjenopprette likeverdet. Finnmark med sine naturrikdommer og sitt kulturelle mangfold er mulighetenes land. Forvaltningen av dette er et felles ansvar for folket i Finnmark, og myndighetene må sørge for gode rammevilkår.

Arbeidet med Finnmarksloven er en mulighet til å komme videre i forsoningsarbeidet. Kirken har forventninger til dette arbeidet og ønsker selv aktivt å bidra.

Konklusjon

Samisk kirkeråd kan ikke se at forslaget til finnmarkslov er tilfredsstillende. Forslaget ivaretar ikke samenes behov og bidrar ikke til forsoning, - hverken for den enkelte same med seg selv eller

mellom folkegruppene. Veien til forsoning må gå gjennom anerkjennelse av samene som likeverdige.

Samisk kirkeråd vil oppfordre myndighetene til å gå i dialog med Sametinget og andre representanter for den samiske befolkningen. Målet må være en lov hvor det samiske folket opplever at deres grunnleggende rettigheter blir ivaretatt.

I forbindelse med lovarbeidet må informasjonen intensiveres slik at faktainnholdet i loven kommer frem til befolkningen.

Aktuelle linker:

- Høringsnotatet fra Samisk kirkeråd
 - Odelstingsproposisjon nr. 53 (2002-2003)
-

Tips en bekjent:

Send til følgende e-post adr.:

Ditt navn:

Melding til mottaker:

Send nyhet

Lukk vindu

Sak SKR 24/2003: Finnmarksloven

Vedtak i Samisk kirkeråd:

Etter et omforent forslag i Samisk kirkeråd ble følgende uttalelse vedtatt:

Uttalelse – Forslag til finnmarkslov

Regjeringen har offentliggjort sitt forslag til forvaltningen av Finnmark.

Men Odelstingsproposisjon nr 53 (2002-2003), den såkalte finnmarksloven, har fått en svært blandet mottakelse. Fra samisk hold, med Sametinget i spissen, er lovforslaget mottatt med skuffelse.

Samisk kirkeråd ser positivt på at det fremmes et lovforslag hvor forvaltningen av Finnmarkseiendommen gis til hele befolkningen i fellesskap.

Også intensjonen om at lovforslaget skal virke forsonende, er positivt.

Men Samisk kirkeråd kan ikke se at denne intensjonen er oppfylt med dette lovforslaget.

Samisk kirkeråd viser til vedlagte høringsnotat og vil særlig fremheve at loven må sikre samenes rettigheter som urfolk, og bidra til forsoning mellom mennesker med ulik identitet og historie.

Norge – et land på to folks territorier

At Norge er et land på territoriet til to folk, samer og nordmenn, betyr at de to folks verdigrunnlag må likestilles når lovgivning utformes. I Odelstingsproposisjon nr 53 gjenspeiles dette i liten grad.

Målet med myndighetenes lovarbeid de siste 20 årene, hovedsakelig gjennom samerettsutvalget, har vært å sikre samenes rettigheter og eksistensgrunnlag. Men i forslag til finnmarkslov er det i liten grad tatt hensyn til dette arbeidet.

Folkerettslig er Norge gjennom internasjonale avtaler og konvensjoner forpliktet til et særskilt vern av rettsgrunnlaget for den samiske kultur.

Norge er det landet i de nordiske land som har den største samiske befolkning. Norsk samerett vil ha konsekvenser ikke bare for Norden, men også for Norges stilling internasjonalt.

Forvaltningen av Finnmark vil også være retningsgivende når sameretten for resten av landet skal utredes.

Samisk helhetstenkning

I samisk livsførsel og tenkemåte står mennesket alltid som en del av en helhet, der ett element ikke kan tas bort eller endres uten at helheten rokkes. Dette gjelder i menneskets forhold til natur og religion, så vel som til næring og forvaltning, dagligliv, kultur, språk og identitet.

Fornorskningen

På grunn av tidligere overgrep og undertrykkelse, er mange elementer i den samiske helheten varig svekket eller borte. For det enkelte individ har dette ført til mindreverdigfølelse og et negativt selvbilde.

Forsoning

Kirken er opptatt av likeverd for hele befolkningen i Finnmark. Likeverd kan ikke defineres bare på majoritetens premisser. Det er nødvendig at mennesker møtes og taler sant med

hverandre. Det må kastes lys over det smertefulle og ubehagelige i historien. Slik leges sår, og en god og sunn utvikling mellom likeverdige folk kan vokse fram.

Det viktige nå er å bøte på noen av skadevirkningene og gjenopprette likeverdet. Finnmark med sine naturrikdommer og sitt kulturelle mangfold er mulighetenes land. Forvaltningen av dette er et felles ansvar for folket i Finnmark, og myndighetene må sørge for gode rammevilkår.

Arbeidet med finnmarksloven er en mulighet til å komme videre i forsoningsarbeidet. Kirken har forventninger til dette arbeidet og ønsker selv aktivt å bidra.

Konklusjon

Samisk kirkeråd kan ikke se at forslaget til finnmarkslov er tilfredsstillende. Forslaget ivaretar ikke samenes behov og bidrar ikke til forsoning, verken for den enkelte same med seg selv eller mellom folkegrupper. Veien til forsoning må gå gjennom anerkjennelse av samene som likeverdige.

Samisk kirkeråd vil oppfordre myndighetene til å gå i dialog med Sametinget og andre representanter for den samiske befolkning. Målet må være en lov hvor det samiske folket opplever at deres grunnleggende rettigheter blir ivaretatt.

I forbindelse med lovarbeidet må informasjonen intensiveres, slik at faktainnhold i loven kommer fram til befolkningen.